

OBSAH

Místo úvodu několik užitečných rad	17
1. PSYCHIKA A OSOBNOST ELEKTRIKÁŘE	19
1.1. Předpoklady úspěchu	19
1.2. Jak vypěstovat „elektrikářský instinkt“	19
1.3. Stále se učit	20
1.4. Z čeho se učit	20
1.5. Jak se učit z knihy, kterou jste si právě koupil	20
1.6. Kde se učit	20
1.7. Kdy se učit	21
1.8. Knihovna	21
1.9. Záznam zkušeností	22
1.10. Jak s sebou vzít vědomosti do zahraničí	22
2. HRST NÁPADŮ A RAD K PRÁCI PROJEKTANTŮ	23
2.1. Účelné uspořádání pracoviště	23
2.2. Předlohy a podnikové tiskoviny	23
2.3. Průběžný záznam poznatků a zkušeností	24
2.4. Využití technických pomůcek	24
2.5. Vlastní praktické pomůcky	24
2.6. Využití osvědčených způsobů práce	24
2.7. Racionalizace práce	24
2.8. Neřešit vyřešené	25
2.9. Ráno moudřejší večera	25
2.10. Paměť	25
2.11. Rada vedoucím pracovníkům	25
2.12. Přednáška	26
2.13. Určení příkonu průmyslové transformovny podle seznamu spotřebičů	26
2.14. Určení příkonu transformovny podle odběrového diagramu	26
2.15. Určení jmenovitého výkonu transformátorů	27
2.16. Ztráty energie v předimenzovaném transformátoru	28
2.17. Samostatný malý transformátor pro osvětlení	28
2.18. Několik transformátorů pro napájení elektrických motorů	28
2.19. Druhy kritérií pro volbu počtu transformátorů	28
2.20. Paralelní chod transformátorů	29
2.21. Úplné a neúplné paralelní spojení transformátorů	30
2.22. Určování velikosti kondenzátoru pro kompenzaci jalového příkonu transformátoru	31
2.23. Volba asynchronních motorů	31
2.24. Jištění asynchronního motoru	34
2.25. Dimenzování přívodu a přístrojové výzbroje asynchronního motoru	35
2.26. Odhad zkratových proudů	36
2.27. Ochrana před příliš velkými zkratovými proudy	37
2.28. Výpočty nejjednodušších elektrických sítí	40
2.29. Dovolené úbytky napětí v rozvodu	42
2.30. Využití Kruithofovy křivky při návrhu osvětlení	42
2.31. Nomogram jako pomůcka	43

3.	USNADNĚNÍ PRÁCE NA MONTÁŽNÍM PRACOVIŠTI	47
3.1.	Improvizovaná forma pro kabelovou koncovku	47
3.2.	Zkouška transformátorového oleje na vlhkost	47
3.3.	Nasazování šroubu do špatně přístupného místa	48
3.4.	Další využití zmagetovaného šroubováku	48
3.5.	Zkouška jistění asynchronního motoru	48
3.6.	Bezprašné vrtání otvorů do panelů	49
3.7.	Vrtání otvorů do stropu	49
3.8.	Menší vypínací proud kontaktů spínacího přístroje	50
3.9.	Kontrola stejnosměrných motorů před montáží	50
3.10.	Kontrola polohy sběracího ústrojí stejnosměrného motoru	50
3.11.	Přezkušování dynam	51
3.12.	Jak „sfázovat“ paralelně pracující transformátory	52
3.13.	Ruční fázování alternátorů	53
3.14.	Fázování kabelových spojů	54
3.15.	Sfázování paralelně pracujících kabelů	54
3.16.	Odstraňování vlhkosti u alternátorů mobilních dielelektráren	55
3.17.	Průběh charakteristiky vysoušení izolace	56
3.18.	Vysoušení velkého alternátoru odvětráváním	57
3.19.	Posouzení průhybu a namáhání venkovního vedení bez libely a dynamometru	57
3.20.	Uložení zemnice	58
3.21.	Bentonity	59
3.22.	Jak dokonale promíchat bentonit	60
3.23.	Přípevnění technických výkresů na montážním pracovišti	60
3.24.	Jistič zkratově nevyhovuje	61
3.25.	Správné zakončování světelných vývodů v instalaci můstkovými vodiči	61
3.26.	Montáž elektrických přístrojů na hořlavé podklady	62
3.27.	Montáž jednotlivých druhů vedení na hořlavé podklady	62
3.28.	Přivařování na nastřelovací hřeby	63
3.29.	Pojistková vložka na straně vn snižovacích transformátorů	63
3.30.	Přezkušování ochrany proti přetížení u jiných elektrických motorů než asynchronních během provozu	63
3.31.	Zjišťování smyslu vinutí měřicích transformátorů	64
3.32.	Zjišťování smyslu vinutí měřicích transformátorů bez baterie	65
3.33.	Rady k přihlášce k odběru elektrické energie	65
3.34.	Postup při změně nebo ukončení odběru elektrické energie	66
3.35.	Základní vybavení elektromontéra	66
3.36.	Zavěšování silových kabelů na povrch zdí pomocí vstřelovacích hřebů	67
3.37.	Ohyby na silových kabelech	67
3.38.	Používání můstkových vodičů	67
3.39.	Vodiče s izolací PVC v zimním období	68
3.40.	Použití plochých vodičů	68
3.41.	Potřebné úpravy protahovacích listů montovaných na hořlavý podklad	68
3.42.	Instalace s použitím trubek z PVC	68
3.43.	Ukládání trubek z PVC do hořlavých hmot	69
3.44.	Čtyři rady pro montáž elektrických rozvodů do podlahy v panelových domech	69
3.45.	Podlahový elektrický rozvod	70
3.46.	Vodiče a svorky elektrického spotřebiče	70
3.47.	Montáž domovních elektrických přístrojů na hořlavý podklad	70
3.48.	Skladování elektrických spotřebičů a svítidel na staveništi	71
3.49.	Montáž svítidel na hořlavý podklad	71
3.50.	Montáž akumulčních kamen	71
3.51.	Montáž oceloplechových rozvodnic na hořlavý podklad	71
3.52.	Několik postřehů ze slaboproudé elektrotechniky	72
3.53.	Schodišťový automatický spínač SA 5	72
3.54.	Několik rad k montáži uzemnění v obytných domech	73

7.55.	Závěrečné vyzkoušení nyní již známého zařízení	233
7.56.	Připojení vyzkoušeného zařízení na síť	234
7.57.	Spouštění neznámého zařízení bez dokumentace	234
7.58.	Prohlídka a vyzkoušení neznámého zařízení bez schématu zapojení	234
7.59.	Zhotovení schémat vnitřních spojů	235
7.60.	Nejsnazší způsob nalezení zakreslovaného spoje podle bodu 7. z rady 7.59	235
7.61.	Určení spoje podle bodu 9. rady 7.59	236
7.62.	Při určování vodičů podle rady 7.59 je vodivě spojeno několik svorek najednou	237
7.63.	Časté opakování dílčích schémat	238
7.64.	Zhotovování schémat vnějších spojů	239
7.65.	Příprava ke spuštění původně neznámých zařízení bez dokumentace	239
7.66.	Vyzkoušení a připojení zařízení k elektrické síti	239
7.67.	Spouštění zařízení se snímači	239
7.68.	Zkušební provoz zařízení	240
7.69.	Provádění kontrol při zkušebním provozu	240
7.70.	Co kontrolovat při kontrolách	241
7.71.	Dotazení šroubů u všech spojů	241
7.72.	Řádné vedení záznamů	241
7.73.	Přechod zařízení na pravidelný provoz	242
8.	ÚSPORY ELEKTRICKÉ ENERGIE A INVESTIC	243
8.1.	Sestavení odběrového diagramu	243
8.2.	Rozložení podnikového odběrového diagramu na nižší útvary	244
8.3.	Zajištění kontroly odběrové kázně	244
8.4.	Vytváření technicky zdůvodněné spotřební normy elektrické energie	244
8.5.	Automatické řízení odběru elektrické energie	245
8.6.	Zavedení automatického řízení odběru elektrické energie	245
8.7.	Ekonomická zdůvodnění projektu	246
8.8.	Efektivnost nového zařízení	246
8.9.	Postup při finančním rozboru nové investice	246
8.10.	Nevyužitě elektrické motory	248
8.11.	Trojfázové elektrické motory u strojů s mezioperačními přestávkami	248
8.12.	Nepoužitelnost samočinného vypínání elektrických motorů	249
8.13.	Kompenzace účinníku	249
8.14.	Volba kompenzačního kondenzátoru pro elektrický motor	250
8.15.	Určení ušetřené elektrické energie	250
8.16.	Elektrické pece	250
8.17.	Odstranění zmetkovitosti	251
8.18.	Obloukové svařování	251
8.19.	Elektrické osvětlení	251
8.20.	Sodíkové výbojky	252
8.21.	Rekonstrukce osvětlení	252
8.22.	Samočinné ovládání osvětlení	252
8.23.	Úspora elektrické energie při nabíjení akumulátorových vozíků	252
8.24.	Úspora elektrické energie při vytápění místností	253
8.25.	Hospodárné vaření na elektrickém sporáku	253
8.26.	Úsporné používání domácích spotřebičů	253
8.27.	Elektronika — další cesta k úspoře elektrické energie	254
8.28.	Úspory pomocí tyristorů ve válcovnách	254
8.29.	Odpad jako zdroj energie	254
8.30.	Sluneční energie	255
8.31.	Energie větru při šetření elektrickou energií	255
8.32.	Vodní elektrárny	255
8.33.	Projekt a vybavení vodní elektrárny	255
9.	RŮZNÉ RADY A NÁPADY	256
9.1.	Když začne hořet elektrické zařízení	256

9.2.	Jak a čím hasit	256
9.3.	Zvláštní opatření při hašení některých objektů	256
9.4.	Nebezpečí vznikající u některých moderních hasicích přístrojů	257
9.5.	Nebezpečí úrazu elektrickým proudem	257
9.6.	Jednotvárná práce snižuje bezpečnost	257
9.7.	Nebezpečí statických kondenzátorů	257
9.8.	Osvětlení nepřístupných prostor	258
9.9.	Okružní systémy v elektrickém rozvodu	258
9.10.	Plné napětí na vypnutém zařízení	259
9.11.	Jak volit rozběhové kondenzátory k jednofázovým elektrickým motorům	260
9.12.	Připojení trojfázového elektrického motoru na jednofázovou elektrickou síť	261
9.13.	Snadný převod kvar na μF	261
9.14.	Výroba srážecího rezistoru	262
9.15.	Plastový kelímek jako věšák na propojovací šňůry	262
9.16.	Mechanicky neodpojené elektrické motory	263
9.17.	Mechanicky neodpojené generátory	263
9.18.	Roztržení strojů	263
9.19.	Účinník	264
9.20.	Pistolová páječka jako odmagnetovávací zařízení	264
9.21.	Výroba odmagnetovávací cívky	264
9.22.	Jak zamezit přehřívání hrotu páječky	265
9.23.	Nouzové měření průměru tenkých vodičů	265
9.24.	Pomůcka pro skladování drobných předmětů	265
9.25.	Ostříč nožů	266
9.26.	Svítilna, která svítí i za roh	266
9.27.	Nouzová svítilna	267
9.28.	Tetrachlór pro ošetření jemných kontaktů	267
9.29.	Jednoduchý elektrický zámek	267
9.30.	Budík	268
9.31.	Uložení olověné akumulátorové baterie	268
9.32.	Uložení použité akumulátorové baterie bez elektrolytu	269
9.33.	Uložení akumulátorové baterie s destilovanou vodou	269
9.34.	Úprava elektrolytu na předepsanou hustotu	269
9.35.	Odsávání elektrolytu z baterie	270
9.36.	Zneškodnění elektrolytu	270
9.37.	Povolení svorky akumulátorové baterie	270
9.38.	Výměna elektrolytu u alkalických akumulátorů	270
9.39.	Poruchy příjmu rozhlasu a televize	270
9.40.	Aby sádra rychle či pomalu tvrdla	271
9.41.	Svařování plamenem	271
	LITERATURA	272

3.55.	Ochranné pospojování	74
3.56.	Odizolování vodičů	74
3.57.	Nouzová příchytka	75
4.	MĚŘICÍ PŘÍSTROJE, ZKOUŠEČKY A JINÉ POMŮCKY A JEJICH VYUŽITÍ	76
4.1.	Zhotovení nejjednoduššího přístroje na určování vodivého spojení	76
4.2.	Plochá kapesní svítidla jako zkoušečka vodivého spojení	76
4.3.	Zmodernizování zkoušečky ZN 1 a ZN 2, nověji značené SN 1 a SN 2	78
4.4.	Zkoušečka polarity	80
4.5.	Zkoušečka nulování a zemnění svítidel	81
4.6.	Měření napětí bez voltmetru — ampérmetrem	82
4.7.	Měření napětí elektroměrem	82
4.8.	Měření proudu bez ampérmetru	83
4.9.	Měření výkonu bez wattmetru — elektroměrem	84
4.10.	Měření výkonu ampérmetrem a voltmetrem	85
4.11.	Měření odporů bez ohmmetru	85
4.12.	Voltmetr jako improvizovaný ohmmetr	86
4.13.	Voltmetr jako nouzový indikátor vodivého spojení	87
4.14.	Ampérmetr jako improvizovaný ohmmetr	87
4.15.	Kapesní ohmmetr s velkým rozsahem	88
4.16.	Ještě jedno měření odporu bez ohmmetru — ampérmetrem a voltmetrem	90
4.17.	Měření indukčnosti bez speciálních měřicích přístrojů	91
4.18.	Měření indukčnosti voltmetrem	91
4.19.	Měření kapacity ampérmetrem a voltmetrem	92
4.20.	Měření kapacity voltmetrem	93
4.21.	Měření teploty bez teploměru	93
4.22.	Měření kapacity trojfázového kondenzátoru pro kompenzaci účinníku $\cos\phi$	94
4.23.	Měření kapacitního (kompenzačního) výkonu	95
4.24.	Proudový náraz při připojování a měření kapacit	96
4.25.	Suché baterie v měřicích přístrojích	96
4.26.	Zvláštnosti kleštových ampérmetrů	97
4.27.	Zmenšení proudových rozsahů kleštových přístrojů	97
4.28.	Kapacitní náboje	97
4.29.	Pájení bez elektrického proudu v měřicích obvodech	98
4.30.	Určení průřezu jádra některého z vodičů, které jsou hustě vedle sebe, např. na řadové svorkovnici	99
4.31.	Měření kleštovými ampérvoltmetry Metra	99
4.32.	Vypínač — vhodné místo pro měření napětí a proudu	100
4.33.	Určení střídavého činného nebo jalového proudu	100
4.34.	Měření výkonů a účinníků	100
4.35.	Ověření přesné a správné činnosti Terrometu	101
4.36.	Predběžné vyzkoušení měřiče izolačních odporů	101
4.37.	Chvění ukazatele měřicích přístrojů při měření zemních odporů	101
4.38.	Měření malých odporů běžnými ohmmetry s neoceňovanou stupnicí v rozsahu kolem nuly	102
4.39.	Záludnosti měřicích transformátorů proudu	103
4.40.	Vnitřní odpor měřicích přístrojů a jeho výběr	104
4.41.	Zjištění průměrného účinníku skupiny spotřebičů	104
4.42.	Měření přechodového odporu voltmetrem	105
4.43.	Přechodový odpor	105
4.44.	Jak měřit s větší přesností, než dovoluje třída přesnosti použitého přístroje	106
4.45.	Měření přechodového odporu přístrojem ZO 1	106
4.46.	Různé hodnoty napětí a proudu změřené dvěma stejně spolehlivými měřicími přístroji se stejnou třídou přesnosti	107
4.47.	Ověření vyšších harmonických v elektrické síti	107
4.48.	Měřič impedance smyčky PU 130 neukáže po stisku tlačítka výchylku	108
4.49.	Měření otáček bez otáčkoměru	108

4.50.	Dvoupólová zkoušečka z tužkové doutnavkové zkoušečky	109
4.51.	Zkoušečka zásuvek	109
4.52.	Použití zkoušečky při ochraně zemněním	110
4.53.	Kontrola nového elektrického rozvodu před osazením elektroměru	110
4.54.	Funkční zkouška elektrického rozvodu a správného zapojení vodičů zkoušečkou polarity	111
4.55.	Nouzová kontrola otáček kmitoměrem, popř. frekvence vibrometrem	112
4.56.	Cejchování měřicích přístroje	112
4.57.	Cejchování několikarozsahových a univerzálních měřicích přístrojů	113
4.58.	Tabulka místo atestačního protokolu	113
4.59.	Kontrola povolených úbytků napětí v zařízení	114
4.60.	Měření úbytků napětí postupným měřením	114
4.61.	Přímé měření úbytků napětí	115
4.62.	Nosič pro měřicí přístroj	115
4.63.	Statický náboj skla měřicích přístrojů	116
4.64.	Vylepšení starší stupnice měřicích přístroje	116
4.65.	Rychlé určení teploty spotřebiče nebo stroje	116
4.66.	Náhrada dvoupólové doutnavkové zkoušečky	116
4.67.	Brambor jako indikátor polarity	117
5.	RADY, NÁPÁDY A POMŮCKY PRO ELEKTRODIAGNOSTIKY A JINÉ ELEKTROTECHNIKY	118
5.1.	Vhodný postup pro hledání chyb	118
5.2.	Nalezení poruchy substituční nebo vylučovací metodou	119
5.3.	Pečlivost při vyhledávání závad	120
5.4.	Jak hledat závady elektrického motoru	120
5.5.	Ulehčení práce při měření	121
5.6.	Hledání závad v zařízení měřením napětí	122
5.7.	Nahrazení magnetky	122
	Závady a opravy alternátorů a dynam	
5.8.	Alternátor nedává napětí	123
5.9.	Budič nedává napětí	123
5.10.	Alternátor dává při chodu naprázdno příliš malé napětí	124
5.11.	Napětí alternátoru kolísá, ačkoliv jsou otáčky stále konstantní	124
5.12.	Alternátor se po nabuzení silně chvěje	124
5.13.	Přetížení jednoho z paralelně pracujících strojů	124
5.14.	Kývání alternátorů v paralelním chodu	124
5.15.	Nadměrné zahřívání hlavního kontaktu odbuzovače	125
5.16.	Při nastavení regulátoru na plný budič proud nedává dynamo napětí	125
5.17.	Dynamo nedává napětí ani po zmagnetování pomocným zdrojem	125
5.18.	Dynamo se nabudí jen při silném přitisknutí kartáčů na komutátor	126
5.19.	Dynamo dává při plném nabuzení nižší napětí než jmenovitě, komutátor jiskří, budič cívký se nerovnoměrně zahřívají	126
5.20.	Dynamo dává jmenovité napětí jen při vyšších než jmenovitých otáčkách a přitom se přehřívá a jiskří komutátor	126
5.21.	Dynamo roztočené na jmenovité otáčky ztratí napětí při připojení zatížení	126
5.22.	Dynamo s cizím buzením nedává plné napětí	127
5.23.	Kompaundní dynamo dává při zatížení příliš malé napětí	127
5.24.	Kompaundní dynamo dává při jmenovitých otáčkách a při zatížení příliš vysoké napětí	127
5.25.	Opačná polarita dynam	127
5.26.	Značné oteplení kotvy dynam	127
5.27.	Nestejně oteplení budičích cívek, přehřátí některých cívek, přehřívání kotvy, popř. jiskření kartáčů	127
5.28.	Jiskření komutátoru	128

Závady a opravy asynchronních motorů

5.29.	Pojistky asynchronního motoru se při zapnutí přetavují	128
5.30.	Jističí tepelné relé nebo nadproudová tepelná spoušť jističe vypínají po provozním vypnutí pohonu	129
5.31.	Jističí tepelné relé stykače nebo tepelná spoušť jističe bezdůvodně vypínají	129
5.32.	Nadproudová elektromagnetická spoušť jističe nevypíná	129
5.33.	Nevypíná tepelné relé nebo nadproudová tepelná spoušť jističe	129
5.34.	Dvojkov tepelného relé nebo spouště se rozžhaví tak rychle, že nestačí vypnout	129
5.35.	Jističí tepelné relé nebo nadproudová tepelná spoušť jističe vypíná dříve, než se motor rozběhne na plné otáčky	130
5.36.	Asynchronní motor se nerozbíhá	130
5.37.	Kroužkový asynchronní motor se nerozbíhá a slabě bručí	130
5.38.	Asynchronní motor se nerozbíhá a silně bručí	130
5.39.	Asynchronní motor má nízké otáčky a malý moment	130
5.40.	Při zapnutí asynchronního motoru se přetavují pojistky nebo vypíná jistič	131
5.41.	Asynchronní motor se musí roztočit rukou a pak běží se zmenšeným momentem na hřídeli	131
5.42.	Asynchronní motor se rozběhne naprázdno a při malém zatížení se zastaví	131
5.43.	Asynchronní motor s kroužkovou kotvou se rozbíhá trhaně, s nárazy	131
5.44.	Asynchronní motor s kroužkovou kotvou se v odlehčeném stavu rozbíhá bez spouštěče a při rozběhu se zatížením se rotor velmi silně zahřívá a otáčky se zvětšují jen pomalu	132
5.45.	Statorové vinutí asynchronního motoru vykazuje na některých místech přehřátí, motor odebírá zvětšený proud, který není ve všech fázích stejný a rozbíhá se se zmenšeným momentem	132
5.46.	Asynchronní motor odebírá zvětšený proud, který není ve všech fázích stejný, a rozbíhá se se zmenšeným momentem a značně se ohřívá rotor	132
5.47.	Napětí proti zemi na kostře asynchronního motoru	132
5.48.	Kroužky a držák kartáčů asynchronního motoru s kroužkovou kotvou se zahřívají	133
5.49.	Asynchronní motor se těžce rozbíhá a silně bručí, někdy vypíná nadproudová spoušť	133
5.50.	Stator a rotor asynchronního motoru se nadměrně ohřívají a současně se zvětší skluz	133

Závady a opravy trojfázových komutátorových motorů napájených do statoru a do rotoru

5.51.	Komutátorový derivační motor se po zapnutí nerozběhne a je zcela tichý	134
5.52.	Komutátorový motor se po zapnutí na síť nerozbíhá a bručí	134
5.53.	Komutátorový motor se za chodu chvěje	134
5.54.	Pojistky komutátorového motoru se přetavují nebo vypíná jistič	135
5.55.	Komutátorový motor se nadměrně zahřívá	135
5.56.	Na komutátoru komutátorového motoru se objevuje škodlivé jiskření	135
5.57.	Komutátorový motor se točí obráceně	136
5.58.	Při doběhu odpojeného komutátorového motoru se zvýšilo napětí na jeho svorkách	136
5.59.	U komutátorového motoru Winter-Eichberg poklesly za chodu otáčky, proud se zvětšil a na kartáčích došlo k silnému jiskření	136

Závady a opravy pohonů se stejnosměrnými motory

5.60.	Stejnosměrný motor se nerozbíhá	136
5.61.	Stejnosměrný motor se při zatížení rozbíhá velmi těžce a naprázdno se rozbíhá prudce na nebezpečně vysoké otáčky	137
5.62.	Stejnosměrný motor občas při chodu prudce zajiskří, při plném zatížení se přetaví pojistky, při chodu naprázdno se rozběhne na nebezpečně vysoké otáčky	137
5.63.	Stejnosměrný motor se točí v nesprávném směru	137
5.64.	Stejnosměrný motor při zatížení náhle prudce zabere, na komutátoru se objeví jiskření, otáčky se zvýší, přetaví se pojistky	137

5.65.	Stejnoseměrný motor při zatížení jiskří a komutátor černá po celém povrchu	138
5.66.	Některé kartáče stejnosměrného motoru silně jiskří a hřejí se, ostatní kartáče jsou studené	138
5.67.	Kartáče stejnosměrného motoru silně jiskří a mezi jednotlivými lamelami se vypaluje izolace	138
5.68.	Kartáče stejnosměrného motoru jiskří, komutátor místy černá	138
5.69.	Proud stejnosměrného motoru je příliš velký, jednotlivé cívky kotvy se rychle zahřívají	139
5.70.	Stejnoseměrný motor se rozbíhá nárazově a při velkém proudu	139
5.71.	Kotva stejnosměrného motoru se zahřívá nad přípustnou mez	139
5.72.	Při spouštění zatíženého stejnosměrného motoru se příliš zahřívá spouštěč a na posledních stupních spouštěče dojde k nárazu proudu nebo se přetaví pojistka	139
5.73.	Stejnoseměrný motor při zatížení jiskří	139

Závady a opravy transformátorů

5.74.	Pojistky transformátoru se přetavují nebo vypíná nadproudová ochrana	140
5.75.	Opakované přetavení pojistek transformátoru nebo stále vypínání ochran	140
5.76.	Transformátor za provozu značně hřeje	141
5.77.	Teplota transformátoru se náhle zvýší nebo transformátor hřeje již krátce po zapnutí	141
5.78.	Zapůsobení plynového relé	141
5.79.	Zapůsobení rozdílové ochrany	141
5.80.	Zapůsobení zkratové ochrany	143
5.81.	Transformátor nedává na výstupní straně napětí nebo dává napětí nesouměrná	143
5.82.	Nádoba transformátoru má napětí proti zemi	143
5.83.	Některý z paralelně spojených transformátorů hřeje	144
5.84.	Při paralelním chodu transformátorů vznikají mezi transformátory velké vyrovnávací proudy	144
5.85.	Transformátory nelze sfázovat, stále se objevuje velký rozdíl napětí	144
5.86.	Transformátor neobvykle silně hlučí (bručí)	145
5.87.	Z transformátoru vytéká olej	145

Závady a opravy elektrických venkovních a kabelových vedení

5.88.	Při zapnutí vypínače venkovního vedení v transformovně se přetaví pojistky	145
5.89.	K vypnutí jištění dojde až nějakou dobu po zapnutí vedení	145
5.90.	Na konci vedení je snížené napětí	146
5.91.	Přetavování pojistek vedení při větru	146
5.92.	Spojovací svorky ve vedení jiskří	146
5.93.	Voltmetry na rozváděči v transformovně ukazují zemní spojení jedné fáze	146
5.94.	Kovový stožár elektrického vedení má napětí proti zemi	147
5.95.	Velké krokové napětí v okolí stožáru elektrického vedení	147
5.96.	Porušený izolátor na vedení vn	147
5.97.	Při zapnutí vypínače kabelového vývodu v rozváděči se přetaví pojistky nebo vypíná jistič	147
5.98.	Jištění vypíná kabel až chvíli po zapnutí	147
5.99.	Průraz kabelu při připojení na napětí	148
5.100.	Na konci kabelu není napětí	148
5.101.	Kabel se nadměrně zahřívá	148
5.102.	Kabel se zahřívá v blízkosti koncovky nebo spojky, které se roztékají	148
5.103.	Kovový plášť nebo pancíř trojfázového kabelu se zahřívá	148
5.104.	Vypnutý kabel má napětí proti zemi	149

Závady a opravy světelných spotřebičů

5.105.	Nesvítil žárovka	149
5.106.	Žárovka svítí slabě	149
5.107.	Opakované přepalování vlákna žárovky vždy v témže svítidle	149

5.108.	Zářivky nebo žárovky se brzy poškozují	149
5.109.	Nemožnost zapínání světla ze dvou nebo více míst	149
5.110.	Zářivka nesvítí	150
5.111.	Zářivka bliká	150
5.112.	Světelný sloupec v zářivce víří	150
5.113.	Zářivka velmi dlouho a těžce zapaluje	150
5.114.	Zářivkové svítidlo silně bručí	150

Závady a opravy tepelných spotřebičů

5.115.	Tepelný spotřebič nehřeje	150
5.116.	Tepelný spotřebič hřeje málo	151
5.117.	Pařák nemá svůj obvyklý výkon	151
5.118.	Tepelný spotřebič hřeje, ale je cítit spálená izolace	151
5.119.	Tepelný spotřebič při dotyku „tluče“ nebo „brní“	151
5.120.	Tepelný spotřebič se přehřívá	152

Závady a opravy elektrických servopohonů a pohybových elektromagnetů pracujících jako spotřebiče

5.121.	Elektrický servopohon se po stisknutí ovládacího tlačítka nebo po zapnutí řídicího obvodu nerozbíhá	152
5.122.	Elektrický servopohon se po stisknutí tlačítka rozběhne v opačném smyslu	152
5.123.	Dálkový ukazatel polohy elektrického servopohonu neukazuje	152
5.124.	Dálkový ukazatel polohy elektrického servopohonu ukazuje nesprávně	153
5.125.	Elektrický servopohon nevypne v koncové poloze, ale střídavě zapíná a vypíná	153
5.126.	Elektrický servopohon nevypíná v koncových polohách, nebo vypíná předčasně	153
5.127.	Pohybový elektromagnet má malou sílu	153
5.128.	Elektromagnet na střídavý proud nadměrně hlučí	154
5.129.	Elektromagnet odpadává	154

Závady a opravy přístrojů pro automatizaci a automatické řízení

5.130.	Kontaktní snímač nedává signál	154
5.131.	Snímač nedává signál správné úrovně a tvaru	154
5.132.	Kontakty kontaktních snímačů se opalují	155
5.133.	Pyrometr nedává signál	155
5.134.	Elektrodový měřič výšky hladiny nespíná, pomocné relé bručí	155
5.135.	Pomocné relé elektrodového měřiče výšky hladiny přitáhne, ale kotva kmitá a vrčí	155
5.136.	Kontaktní snímač se zahřívá	155
5.137.	Kontakty se občas slepí nebo svaří	156
5.138.	Ručka měřidla padáčekového nebo kompenzačního regulátoru se trvale vychýlí na maximum	156
5.139.	Ručka měřidla trvale ukazuje na nulu	156
5.140.	Raménko padáčekového regulátoru nekýve	156
5.141.	Některé signální nebo řídicí obvody regulátor nespíná	156
5.142.	Nestabilní řízení (dochází k trvalým a rostoucím výkyvům)	157
5.143.	Ukazatel hodnoty řízené veličiny se neustálí, ale trvale symetricky kýve okolo nastavené střední hodnoty	157

Závady a opravy spínačů a jisticích přístrojů

5.144.	Pojistka se nadměrně zahřívá	157
5.145.	Jistič nezapíná. Dáme-li rukojeť do polohy zapnuto nebo stiskneme-li tlačítko, spínací hřídel s kontakty se neotáčí	157
5.146.	Jistič nedrží v zapnuté poloze	158
5.147.	Jistič nelze vypnout	158
5.148.	Kotva nulové cívky nebo nadproudové spouště zůstává přitáhena, i když je cívka bez proudu	158
5.149.	Jistič se v provozu značně zahřívá	158

5.150.	Nadproudová elektromagnetická spoušť nevypíná	159
5.151.	Nadproudová tepelná spoušť nevypíná	159
5.152.	Stykač bručí	159
5.153.	Stykač nezapíná	159
5.154.	Tepelná spoušť brzy po zapnutí stykače vypíná	159
5.155.	Cívka stykače se značně zahřívá	160
5.156.	Ovládací pojistka stykače se přetavuje	160
5.157.	Tepelné relé vypíná dodatečně po provozním vypnutí elektrického motoru	160
5.158.	Pomocné elektromagnetické relé nepracuje	160
5.159.	Relé s otáčivým kotoučem (Ferrarisovo) selhává	161
5.160.	Tepelné relé selhává	161
5.161.	Dvojkov tepelného relé se rychle rozžhaví a nestačí vypnout	162
5.162.	Kotva pomocného elektromagnetického relé bručí	162
5.163.	Kotva pomocného relé lepi	162
5.164.	Pomocné nebo časové relé působí zdnalivě bezdůvodně	162

Různé rady z elektrotechnické praxe

5.165.	Ložiska stroje mají drsný chod	162
5.166.	Stroj vykazuje za chodu mechanické nárazy	163
5.167.	Kartáče na krouzcích elektrického motoru jiskří	163
5.168.	Motor se chvěje	163
5.169.	U pohonu s fermenovým převodem spadáva z některé řemenice řemen	163
5.170.	Když ložiska elektrického motoru hřejí	163
5.171.	Stykač soustavně zapíná a vypíná	164
5.172.	Stykač nebo relé neodpadává (lepi)	165
5.173.	Neoznačené statorové vinutí asynchronního motoru	167
5.174.	Kontrola kontaktů zapouzdřeného přepínače	168
5.175.	Osvětlení pracoviště s psacím strojem	168
5.176.	Proč někdy měřicí přístroje měří chybně	169
5.177.	Nepřiměřeně velký odběr elektrické energie	169
5.178.	Obtíže s měřicími transformátory proudu	171
5.179.	Důvod rozpadávání hliníkového elektrického rozvodu	171
5.180.	Kompenzační kondenzátory mohou obrátit směr otáčení asynchronního motoru	171

6. NÁPADY A RADY ZE ZKUŠENOSTÍ OPRAVÁŘŮ

6.1.	Výměna elektrického motoru	174
6.2.	Objednávání nového elektrického motoru	174
6.3.	Vysoušení navlhého elektrického motoru	175
6.4.	Co kontrolovat při elektroúdržbě na elektrických motorech	176
6.5.	Měrka pro vyrovnání hřídelů	176
6.6.	Příčiny uvolňování plechů v magnetickém obvodu elektrického motoru a jejich oprava	177
6.7.	Magnetický obvod elektrického motoru hřeje	177
6.8.	Zjišťování vadného místa elektrického motoru	178
6.9.	Místní vypálení plechů	179
6.10.	Zjišťování mezifázového spojení mezi vinutími	179
6.11.	Opravy mezizávitového spojení	179
6.12.	Přerušení vinutí	180
6.13.	Spojení vinutí na kostru	180
6.14.	Určení místa spojení vinutí na kostru	180
6.15.	Indikátor točivého magnetického pole	181
6.16.	Valivé ložisko jako indikátor točivého magnetického pole	181
6.17.	Opravy kontaktních ústrojí kroužkových asynchronních motorů	182
6.18.	Nasazení komutátoru na hřídel	182
6.19.	Údržba kartáčů	183
6.20.	Oprava spojovače nakrátko a odklápěče	183

6.21.	Ošetřování spínacích přístrojů	183
6.22.	Několik rad o kontaktech	184
6.23.	Údržba stykačů	184
6.24.	Olejevé spínací přístroje	184
6.25.	Kontakty olejových spouštěčů	185
6.26.	Opravy jističe	185
6.27.	Výměna kontaktů jističe	185
6.28.	Měření tlaků a přechodových odporů kontaktů	185
6.29.	Opravy stykačů v údržbářské dílně	186
6.30.	Seřizování kontaktů stykačů a relé	187
6.31.	Výměna přístrojů na montážním pracovišti	187
6.32.	Vysoušení cívek spínacích přístrojů	188
6.33.	Navinutí cívek k přístrojům	188
6.34.	Převíjení cívek na jiné napětí	188
6.35.	Zabrušování kartáčů elektrických strojů	190
6.36.	Určování vodivého spojení	191
6.37.	Náhradní indikátory	194
6.38.	Použití zkoušečky při ověřování poruch na asynchronních motorech	194
6.39.	Použití proudu naprázdno pro určení vadné fáze	196
6.40.	Měření při opravách elektrických motorů	196
6.41.	Měření při opravách tepelných spotřebičů	196
6.42.	Zhotovení náhradního topného vinutí	197
6.43.	Zvláštnosti plynového relé	197
6.44.	Vyjmutí olejového transformátoru z nádoby	198
6.45.	Jaké opravy je možné provést bez výroby na transformátoru	198
6.46.	Transformátor při zatížení silně brucí	199
6.47.	Ještě jednou zkouška oleje na obsah vody	199
6.48.	Přehřívání vývodu jedné fáze transformátoru	199
6.49.	Opakované vypnutí jistič u nezatíženého pracovního obvodu, napájeného z transformátoru	199
6.50.	Vysoušení navlhčelých transformátorů	200
6.51.	Určení místa poruchy na kabelech a vodičích	201
6.52.	Oprava místa přerušení vodiče	202
6.53.	Leštění dosedacích ploch kontaktů a spínačů vn	202
6.54.	Oprava přetrženého vodiče venkovního vedení nízkého napětí	202
6.55.	Přepětí na elektrickém zařízení	202
6.56.	Elektrický motor je i po vypnutí pod napětím	203
6.57.	Soustavné opotřebovávání kontaktů spínacích přístrojů	203
6.58.	Četnost spínání kontaktů	204
6.59.	Kontakty spínacích přístrojů na stejnosměrný proud	205
6.60.	Elektrický servopohon střídavě zapíná a vypíná	206
6.61.	Zhotovení topného vinutí	206
6.62.	Nepoddajná izolační trubička	206
6.63.	Provizorní rychlá pomoc při prosakování nádoby olejového transformátoru	206
6.64.	Svařování prasklé nádoby olejového transformátoru	207
6.65.	Oddělení uzemňovací soustavy nn od uzemňovací soustavy vn v transformovně	207
6.66.	Větrání v transformovnách	207
6.67.	Studené spoje	208
6.68.	Neopravovat pojistkové vložky	208
6.69.	Čištění kontaktů spínacích přístrojů	208
6.70.	Statická elektřina	209
6.71.	Opravy topných vinutí	209
6.72.	Kontrola mazání ložisek elektrických strojů	209
6.73.	Přezkoušení startéru zářivky	210
6.74.	Jak získat z vadných startérů dobré kondenzátory	210
6.75.	Zkouška zářivkové tlumivky	210

7.	SPOUŠTĚNÍ ELEKTRICKÝCH ZAŘÍZENÍ	211
7.1.	Postup při uvádění elektrického zařízení do provozu	211
7.2.	Příprava stejnosměrného motoru ke spuštění	211
7.3.	Připojení pohonu k elektrické síti	212
7.4.	Příprava dynamu ke spuštění	212
7.5.	Spuštění dynamu s paralelním buzením	213
7.6.	Uvedení Leonardovy skupiny do chodu	213
7.7.	Tabulka pro zkoušení a spuštění stejnosměrných strojů Leonardovy skupiny	214
7.8.	Trojfázové derivační komutátorové motory	214
7.9.	Prohlídka a kontrola komutátorových motorů před uvedením do provozu	215
7.10.	Zvětšení izolačního odporu	215
7.11.	Nastavení jisticích přístrojů u komutátorových motorů	216
7.12.	Spouštění komutátorového motoru napájeného do statoru (Winter-Eichberg)	216
7.13.	Komutátorový motor napájený do statoru se roztočí v opačném směru, než je nastaveno sběrací ústrojí	218
7.14.	Předání komutátorového motoru napájeného do statoru	218
7.15.	Spouštění motorů napájených do rotoru (Schrage)	218
7.16.	Kontrola alternátoru před uvedením do provozu	219
7.17.	Nastavení ochran	219
7.18.	Příprava ke zkušebnímu připojení alternátoru k elektrické síti	220
7.19.	Vyzkoušení alternátoru	220
7.20.	Před prvním připojením alternátoru k elektrické síti	220
7.21.	Připojení alternátoru k elektrické síti	220
7.22.	Zatěžování alternátoru	221
7.23.	Připojení alternátoru k elektrické síti při paralelním chodu s jinými alternátory	221
7.24.	Seřizování samočinného regulátoru napětí	221
7.25.	Uvádění transformovny do chodu	221
7.26.	Měřicí transformátory v transformovnách	222
7.27.	Závady u reaktorů a další závady bránící předání transformovny	222
7.28.	Zkoušení spínacích přístrojů bez napětí	223
7.29.	Přezkoušení ochranného zařízení proti stálému zapínání a vypínání vypínače	223
7.30.	Vyzkoušení těsnosti vzduchojemu a ovládacího ventilu	224
7.31.	Zkouška plynového relé (Buchholzova)	224
7.32.	Nadproudová ochrana malých transformátorů	224
7.33.	Jištění transformátorů do 1 MV . A	224
7.34.	Jištění transformátorů nad 1 MV . A	225
7.35.	Rozdílové ochrany u velkých transformátorů nad 1 MV . A	225
7.36.	Hlavní zásady zapojení rozdílové ochrany	226
7.37.	Kontrola zapojení rozdílové ochrany	226
7.38.	Zkoušení ochran při zkušebním připojení transformátoru k elektrické síti	227
7.39.	Seřízení ochrany generátoru v elektrárenské rozvodně	228
7.40.	Zkoušení nadproudové ochrany generátoru	228
7.41.	Vyzkoušení rozdílové ochrany generátoru	228
7.42.	Seřízení rozdílové ochrany generátoru	229
7.43.	Přezkoušení správné činnosti zemní ochrany	229
7.44.	Další ochrany v elektrárenské rozvodně	229
7.45.	Nežádoucí způsobení správné seřizené ochrany	230
7.46.	Zahraniční přístroje	230
7.47.	Zařízení se zastaralou dokumentací	230
7.48.	Prohlídka a vyzkoušení neznámého zařízení	230
7.49.	Kontrola a doplnění schémat vnitřních spojů neznámého zařízení	230
7.50.	Kontrola a doplnění schémat vnějších spojů neznámého zařízení	231
7.51.	Podklady pro funkci neznámého zařízení	231
7.52.	Kreslení obvodových schémat ze schémat vnějších a vnitřních spojů	232
7.53.	Popis obvodového schématu	232
7.54.	Slovní popis funkce zařízení	233